

Evropský systém obchodování s povolenkami

EU ETS

1. Základní principy a background
2. Efekty obchodování na řezání zdrojů
3. Revize systému
4. Jak je na tom EU s emisemi
5. **Institucionální stránka EU ETS**

EU ETS

- EU-15 signatářem Kjótského protokolu – závazek snížit emise o 8% ve srovnání s rokem 1990 (za EU-15 jako celek)
- Závazek rozložen mezi členské státy nerovnoměrně – „Burden Sharing Agreement“
- EU hledala nástroj jak snížit emise na domácí půdě (v rámci EU jako celku) – vícero nástrojů, EU ETS je vlajkovou lodí

EU ETS – základní pilíře

- Systém typu „cap and trade“
- Pokrývá vybrané sektory a znečišťovatele
- Pokrývá pouze CO₂
- Detailní metodika sledování a vykazování emisí (emise nezávisle verifikovány)
- Obchodovací období – 1. 2005-2007, 2. 2008-2012 a dále
- Systém sankcí za porušování pravidel

EU ETS – jak systém funguje?

- Zařízení spadající do systému musí mít povolení k emisím – obsahuje monitorovací plán (jakým způsobem budou emise sledovány)
- Před zahájením obchodovacího období jsou emisní práva (povolenky) rozděleny mezi provozovatele Národním alokačním plánem
- 1 povolenka = právo vypustit tunu emisí
- Provozovatel zařízení monitoruje emise, emisní výkaz musí být nezávisle ověřen
- Provozovatel je povinen vyřadit množství povolenek odpovídající jeho ověřeným emisím za předchozí kalendářní rok (do konce dubna roku následujícího)
- Povolenky jsou volně převoditelné v rámci EU, držitelem může být i neemitent
- Klíčová je cena povolenky určená trhem

Jak se mají firmy chovat?

- Systém je založen na motivaci – povolenka má hodnotu (je majetek) a při jeho správě lze použít řadu přístupů
- Cenu povolenky je nutno zahrnout do strategického rozhodování – je oportunitním nákladem (vypustím-li tunu CO₂, přijdu o možnost prodat povolenku na trhu – realizuji náklad ušlé příležitosti)
  - V některých případech může být ekonomicky výhodnější místo produktu „vyrábět“ povolenky
- S povolenkami lze nakládat i průběžně – značný časový rozdíl mezi přidělem a povinností je vyřadit (14 měsíců) – povolenky mohou v mezidobí vydělávat

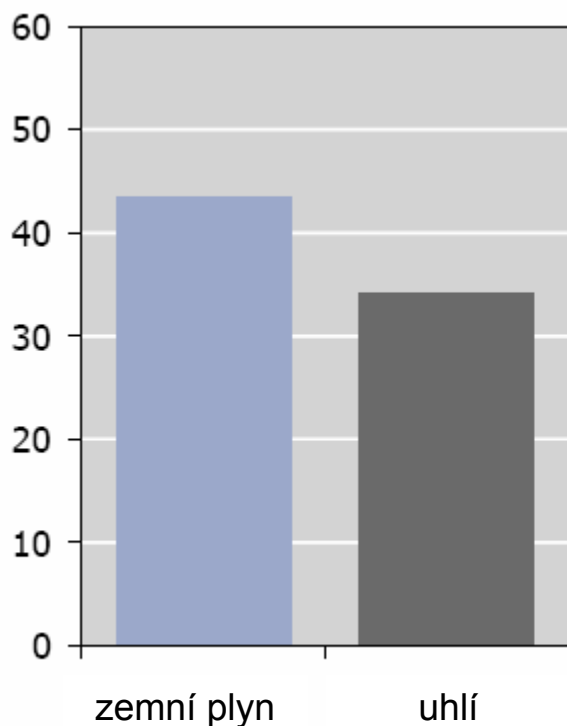
V čem je flexibilita?

- Obchodování nabízí flexibilitu v řadě rovin:
  - Snižovat/nesnižovat emise
  - Kde snižovat (více provozů)
  - Kdy snižovat (časová flexibilita)
- Rozhodující je cena povolenky v porovnání s náklady na snížení emisí či náklady na nevýrobu
- Pokud firmy nezahrnou cenu povolenky do rozhodování, systém nefunguje optimálně – signály trhu zkreslené

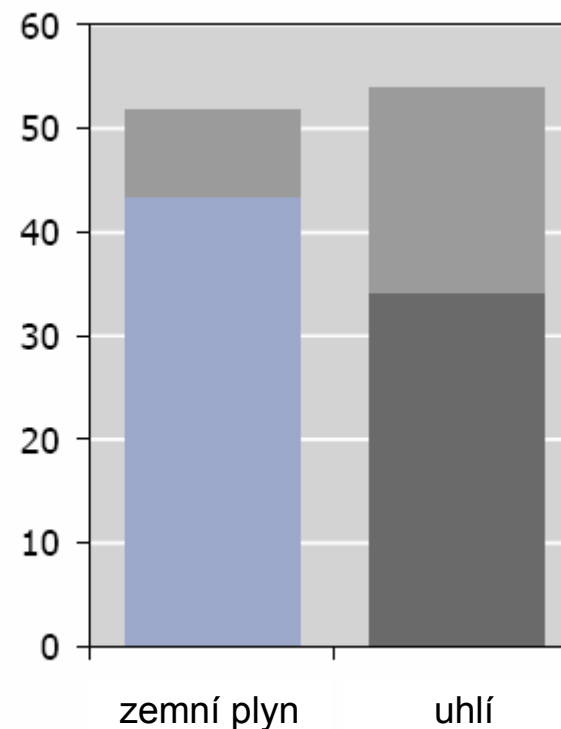
Ilustrace krátkodobých efektů - Jak se cena uhlíku projeví v řazení zdrojů (1)

Mezní náklady výroby elektřiny bez zohlednění ceny uhlíku

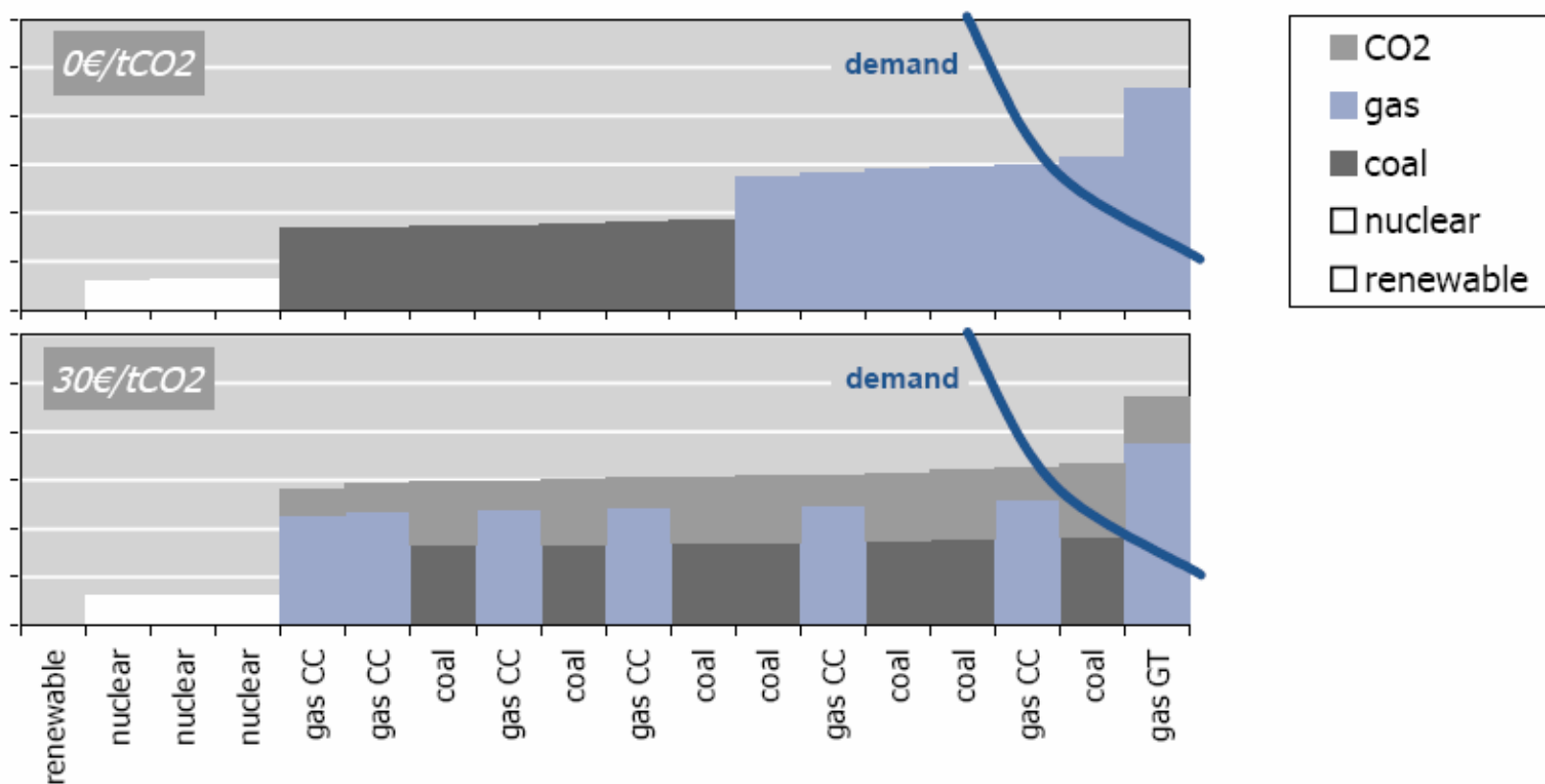
Vyšší cena uhlíku vede k preferenci emisně čistších zdrojů před špinavějšími – čím vyšší cena, tím větší preference – cena je determinantem pro „fuel switch“

Mezní náklady výroby elektřiny po zohlednění ceny uhlíku

Ilustrace krátkodobých efektů - Jak se cena uhlíku projeví v řazení zdrojů (2)

Má-li systém přinést své efekty v redukci emisí, musí se cena uhlíku (povolenky) stát součástí nákladů !

Národní alokační plán

- **Asi nejcitlivější součást systému – přerozděluje bohatství**
- **Musí odpovědět na otázku:**
  - Kdo dostane...
  - ...kolik povolenek...
  - ...jakým způsobem.
- **Příděl povolenek lze v zásadě dvěma způsoby:**
  - Zdarma (grandfathering)
  - Aukcí
- **V případě grandfatheringu lze použít dva principy:**
  - Podle historických emisí
  - Benchmarking (emise na jednotku produkce)

Národní alokační plán v EU ETS

- Alokace musí vyhovět řadě kritérií
- Alokační plán nesmí být nedovolenou státní pomocí
- Alokační plán posuzuje Evropská komise (DG ENV, DG TREN, DG COMP)
- Vyjadřují se k němu ostatní členské státy
- Musí být projednán s veřejností

Stručné zhodnocení dosavadního fungování systému EU ETS – v podstatě jde o úspěšný systém...

Co se povedlo

- V rekordně krátkém čase spustit systém obchodování, který je dnes dominantním hybatelem uhlíkových trhů
- Cena uhlíku má konkrétní hodnotu, množství vypuštěných emisí je jedním z faktorů rozhodování o řízení podniku a investicích
- Firmy i EU jako celek mají mnohem přesnější představu o vypuštěných emisích skleníkových plynů
- Systém dokázal kritikům, že flexibilní přístupy mohou být efektivní nástroj regulace

Kde je prostor pro zlepšení

- Systém neposkytuje dostatečně dlouhodobý signál nutný pro realizaci zásadních investic
- Z pohledu řady malých zařízení je systém neefektivní
- Řada prvků neharmonizována, což způsobuje komplikace
- Nedodržování termínů, snaha o „vlastní“ pravidla ze strany řady členských států
- V některých bodech je systém hodně striktní a silně vázaný na klimatickou politiku EU – propojení s jinými obchodovacími systémy nebude jednoduché

Revize EU ETS – hlavní body

- ⇒ **Rozšíření systému o další významné znečišťovatele – chemický sektor, výroba hliníku**
- ⇒ **Jasně definovaný celoevropský cíl snižování emisí a jeho svázání s EU ETS**
- ⇒ **Rozšíření systému o další plyny (dosud jen CO₂)**
- ⇒ **Začlenění mezinárodní letecké přepravy (od roku 2012)**
- ⇒ **Delší obchodovací období**
- ⇒ **Centralizace nastavení alokace, vyšší míra harmonizace**
- ⇒ **Povinná aukce s postupným nárůstem aukcionovaných povolenek**
- ⇒ **Míra propojení s projekty JI a CDM závislá na podobě mezinárodního závazku**

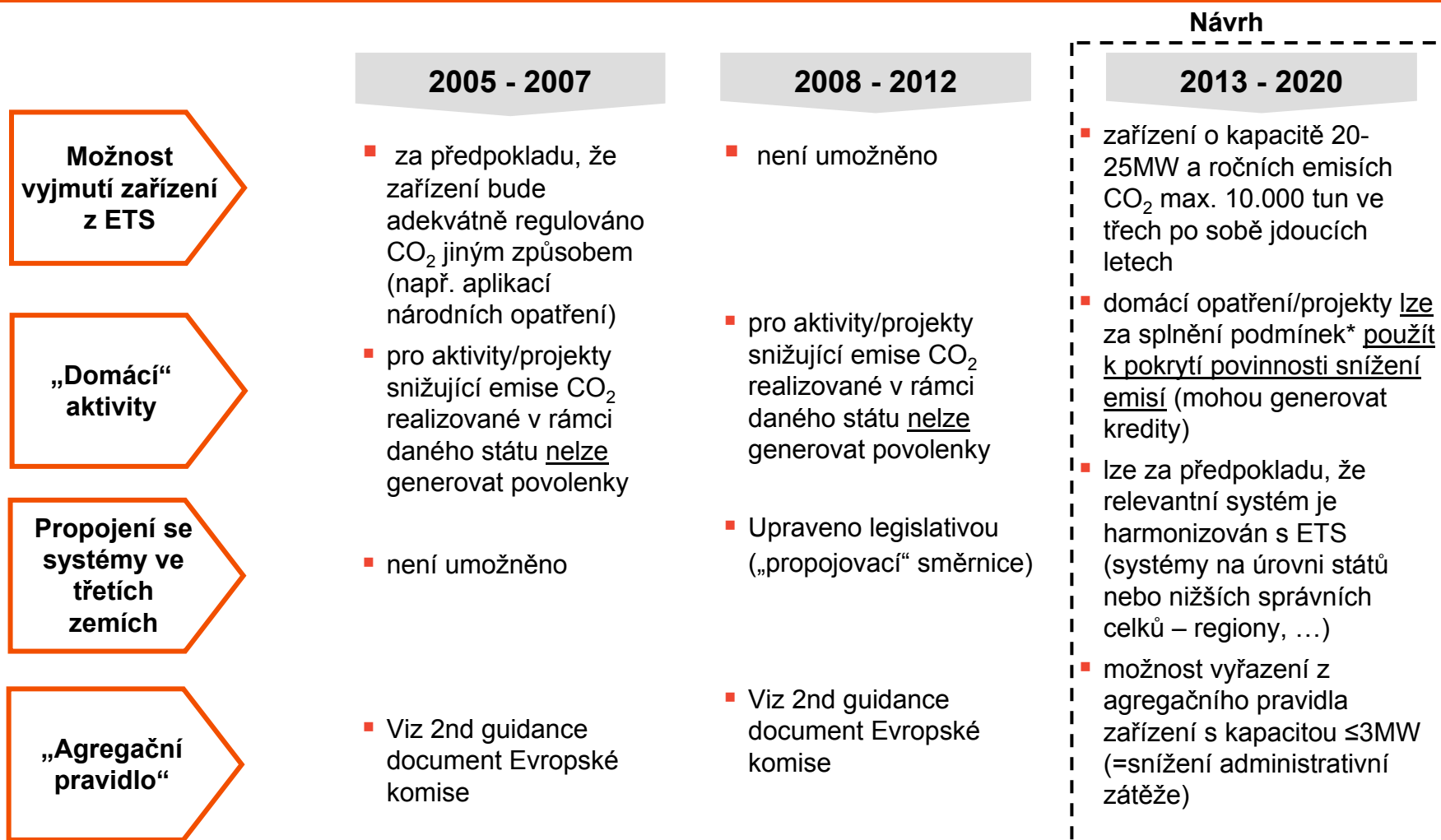

Vývoj systému obchodování s povolenkami (EU ETS) – I.

	2005 - 2007	2008 - 2012	Návrh 2013 - 2020
Délka obchodovacího období	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 3 roky („zkušební období“)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 5 let	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 8 let
Množství povolenek v systému (CAP)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Σ NAP EU-25 (2007: EU-27) ▪ Množství omezeno vyjednáváním s Evropskou komisí	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Σ NAP EU-27 ▪ Množství „určeno“ Evropskou komisí na základě emisí 2005 ▪ De facto nulové vyjednávání	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Celková suma určena centrálně pro EU-27, dále se člení<ul style="list-style-type: none"> ▪ Povolenky do aukce ▪ Povolenky zdarma dle klíče zohledňujícího HDP
Forma alokace	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 95-100% zdarma ▪ aukce dobrovolná do výše 5%	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 90-100% zdarma ▪ aukce dobrovolná do výše 10%	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Energetika: 100% aukce ▪ Ostatní (vč. leteckého sektoru): 20% aukce a postupný nárůst
JI a CDM limit	<ul style="list-style-type: none"> ▪ žádné JI a CDM kredity	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Množstevní limit (ČR: 10% z alokace)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Omezeno (nevyužitý limit z let 2008-2012)

Vývoj systému obchodování s povolenkami (EU ETS) – II.

* harmonizovaná EU pravidla, ne double-counting, nízké administrativní náklady

Vývoj systému obchodování s povolenkami (EU ETS) – III.

	2005 - 2007	2008 - 2012	Návrh 2013 - 2020
Rejstříky	<ul style="list-style-type: none"> ▪ národní rejstříky v každém členském státu, propojení s EU rejstříkem	<ul style="list-style-type: none"> ▪ národní rejstříky v každém MS, propojení s EU rejstříkem	<ul style="list-style-type: none"> ▪ národní rejstříky nahrazeny jednotným EU rejstříkem, který bude registrovat všechny povolenky vydané po 2013
Sankce za neplnění	<ul style="list-style-type: none"> ▪ sankce za neplnění pevně stanoveny směrnici (40 EUR/tuna)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ sankce za neplnění pevně stanoveny směrnici (100 EUR/tuna)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ výše sankcí vázána na míru inflace v rámci eurozóny
Pravidla pro sledování a vykazování emisí	<ul style="list-style-type: none"> ▪ detaily pravidel obsaženy v právně nezávazném guidance dokumentu (což se v praxi promítá ve formě nedostatečné harmonizace napříč EU)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ detaily MRV obsaženy v právně nezávazném guidance dokumentu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MRV pravidla ve formě nařízení Komise schvalovaného v rámci komitologie
CCS	<ul style="list-style-type: none"> ▪ není explicitně zahrnuto ve směrnici (její příloze I)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ není explicitně zahrnuto ve směrnici (její příloze I)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCS technologie v příloze I, CO₂ zachycené a uložené považováno za neemitované

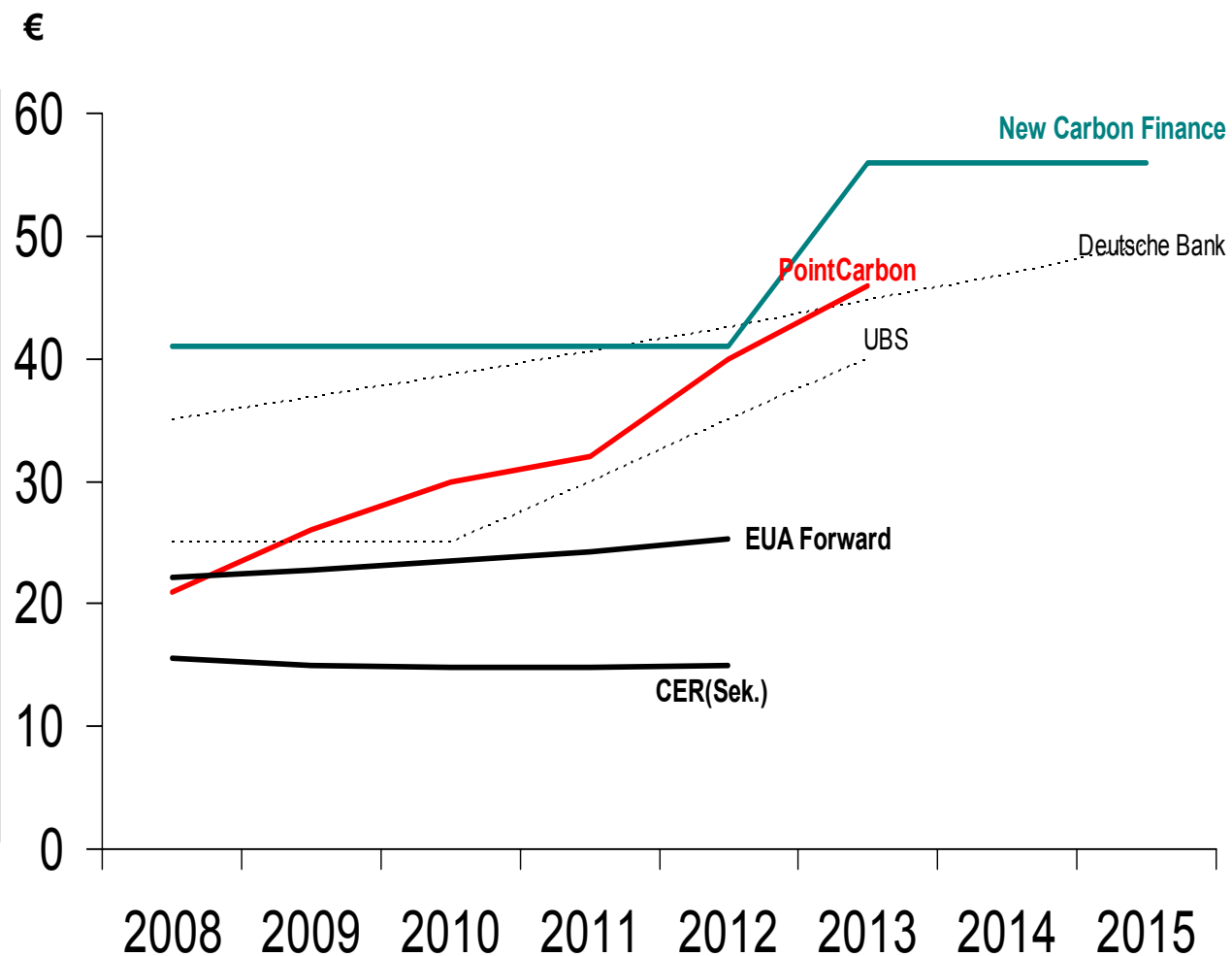
Výhledy analytiků na EU ETS po roce 2012 : růst cen povolenek

2008-2012 :

- Roční deficit může být cca.: 180 - 250 Mt CO₂
- Deficit pocítí zvláště velká energetika

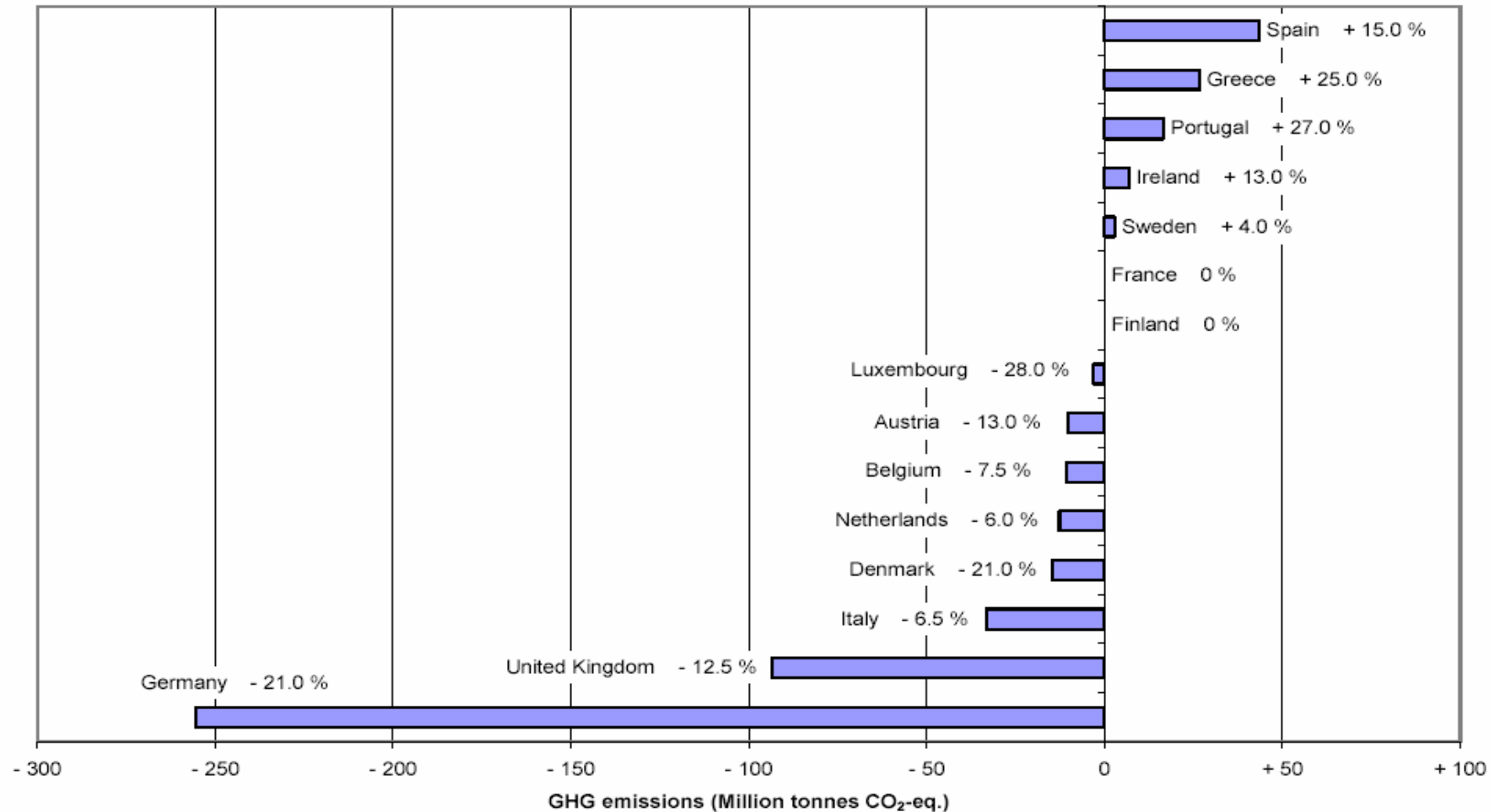
Post 2012 :

- Aby EU splnila své cíle do roku 2020 Fáze 3 ještě přísnější
- Posílení alokace pomocí aukcí – a to zvláště v sektoru energetiky
- Na základě předpokladu přísné alokace povolenek CO₂ v NAP3 a možnosti „bankingu“ povolenek z NAP2 do NAP3 postupný růst ceny povolenek.

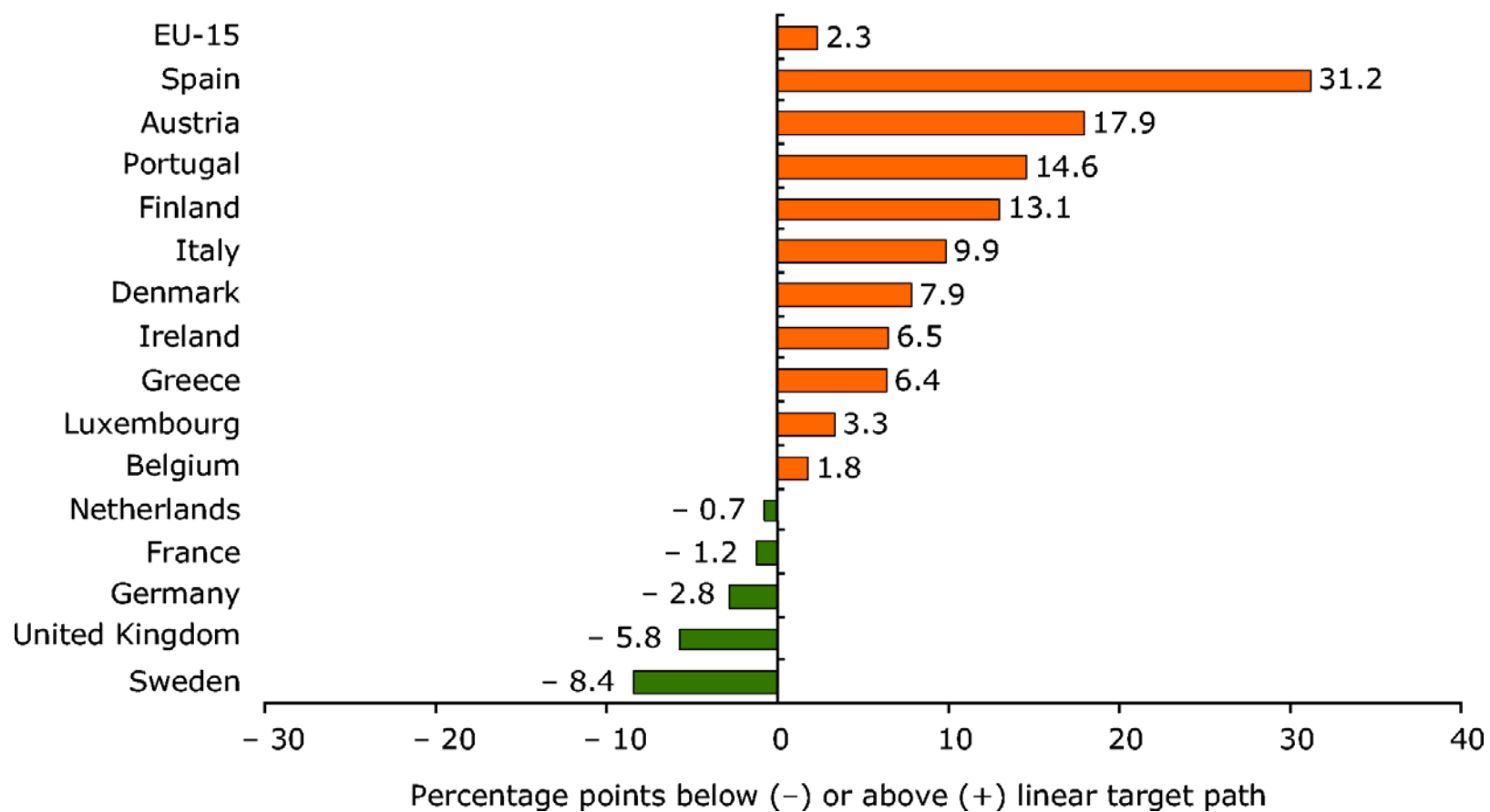
Burden Sharing Agreement

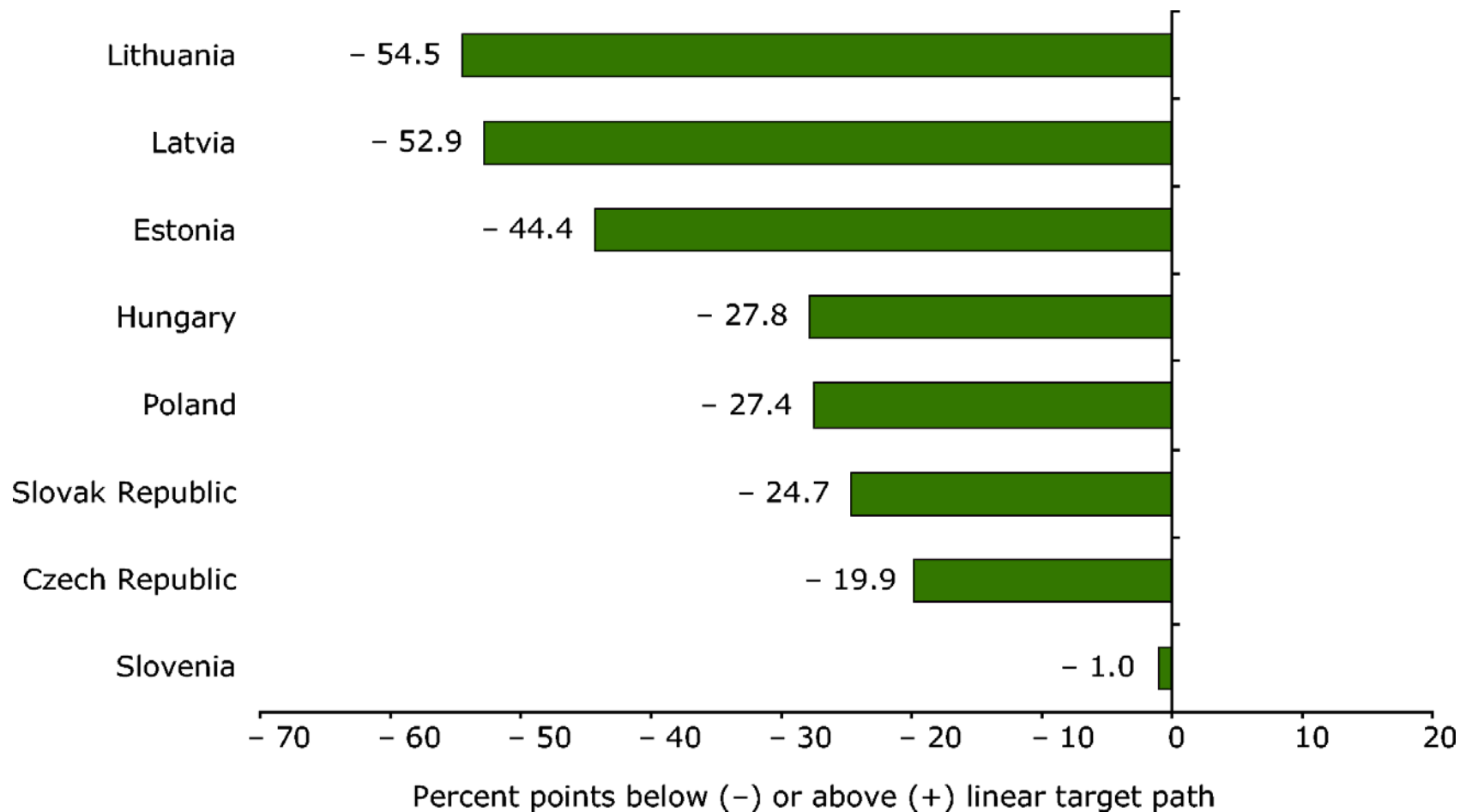
Distance to targets staré členské státy (2004)

Distance to target path (including Kyoto mechanisms)

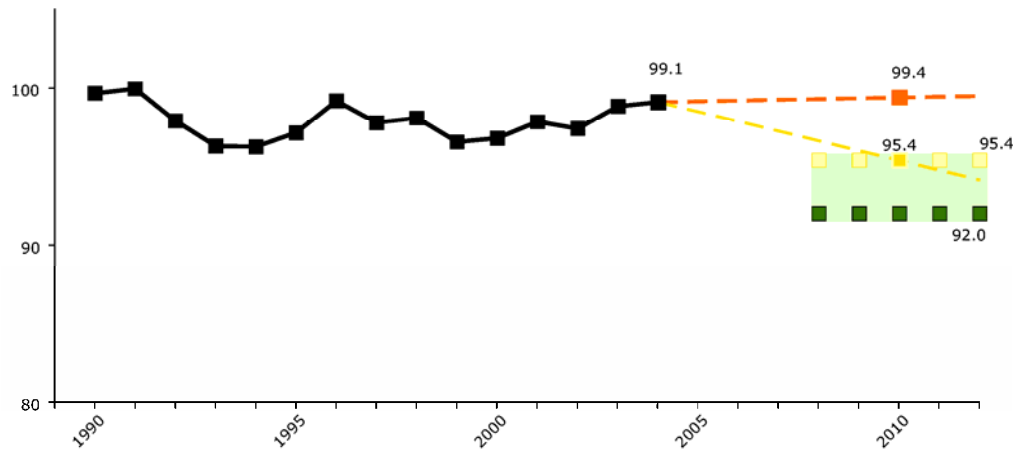
Distance to targets nové členské státy (2004)

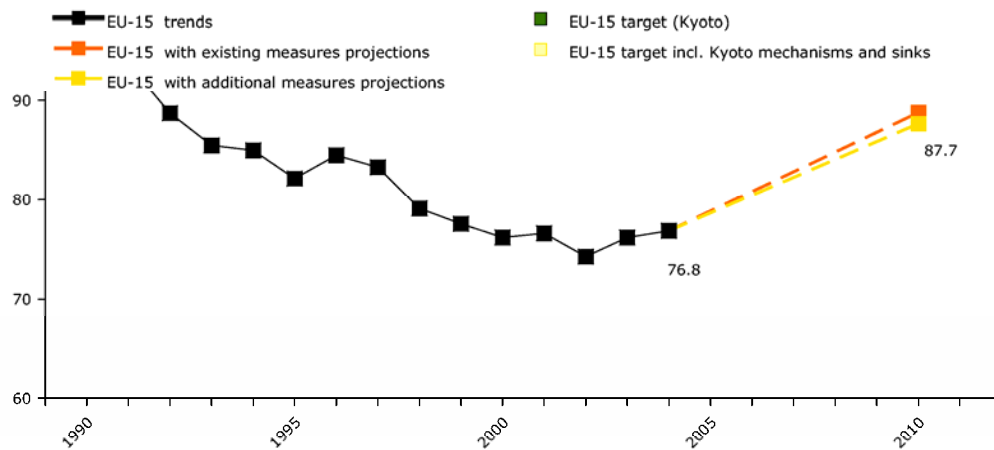

Emise skleníkových plynů v EU (2004)

GHG emissions (base year = 100)

**Zatímco staré členské státy
musí emise snížit poměrně
výrazně...**

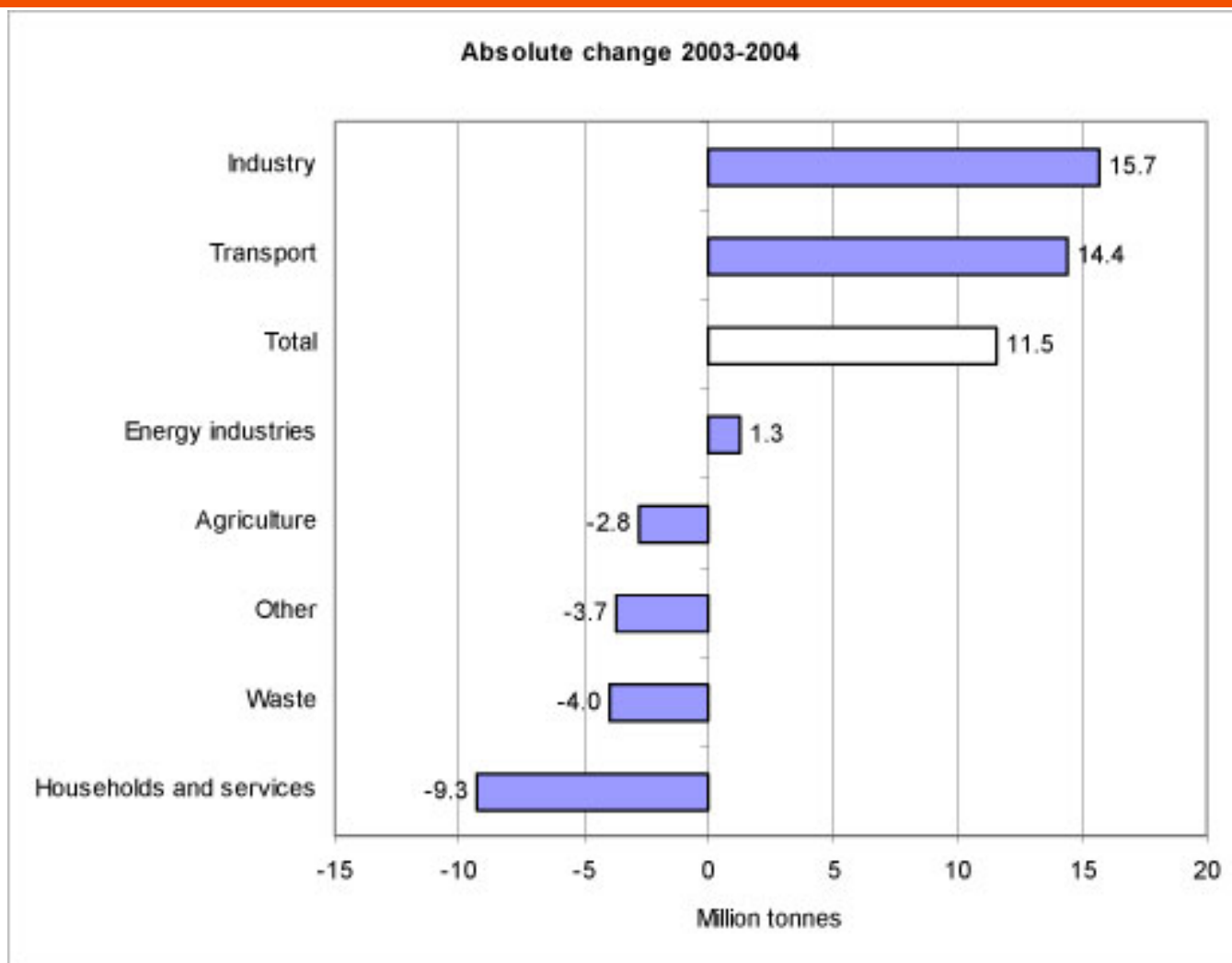

**... nové členské státy mají
spíše přebytky**

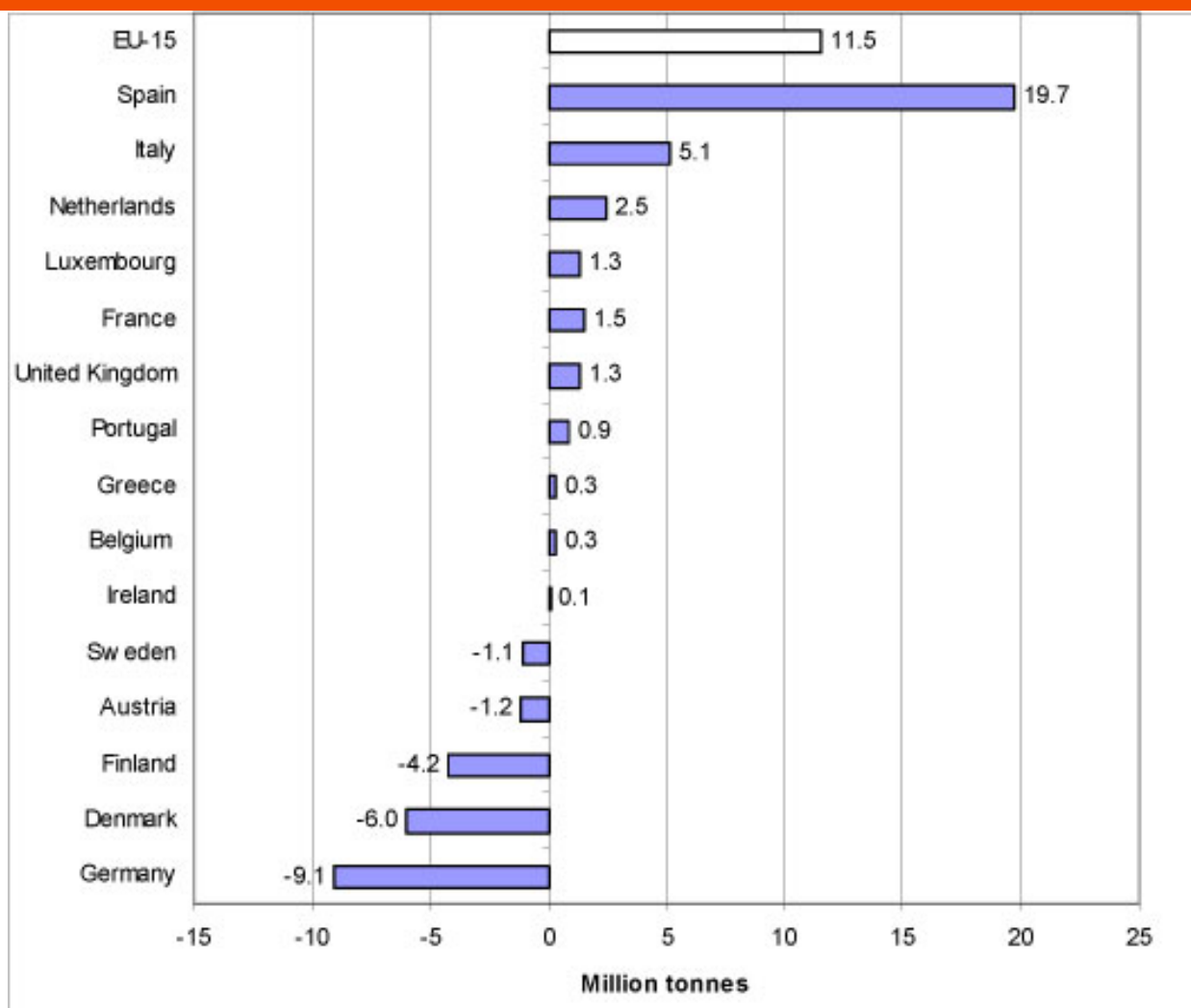

Sektorový pohled – absolutní změna emisí mezi roky 2003 a 2004 v rámci EU-15

Srovnání zemí – absolutní změna emisí mezi roky 2003 a 2004 v rámci EU-15

Základní zájmové skupiny, kterých se EU ETS dotýká

- ⇒ **Evropská komise**
- ⇒ **Členské státy**
- ⇒ **Regulované subjekty**
- ⇒ **Regiony a municipality**
- ⇒ **Průmyslové svazy**
- ⇒ **Odbory**
- ⇒ **Konzultanti**
- ⇒ **Obchodníci**
- ⇒ **Verifikátoři**
- ⇒ **Nevládní ekologické organizace**
- ⇒ **Širší veřejnost**